

Kolder en kwel

Auteur(s):

Jonkhoff, W.

Verschenen in:

ESB, 86e jaargang, nr. 4333, pagina 857, 9 november 2001

Rubriek:

van de redactie

Trefwoord(en):

Een kleine greep uit de economische kommer en kwel van de afgelopen week: ex-minister Wijers gaat uitzoeken of de gedwongen ontslagen bij KPN echt nodig zijn en het Centraal Planbureau schroefde tussentijds de groeiprognozes voor de Nederlandse economie terug van twee tot anderhalf procent voor de jaren 2001 en 2002. Desondanks kan tot 2006 worden gerekend met een trendmatige groei van tweeënhalve procent. Dit is hoger dan de 2,25 procent waar de meeste politieke partijen in hun verkiezingsprogramma's mee rekenen ¹.

Nu loopt onze economie nogal uit de pas met belangrijke andere landen. Duitsland neigt naar nulgroei en de Amerikaanse economie gaat volgend jaar krimpen. De door het CPB gepresenteerde cijfers voor de periode tot 2006 doen vermoeden dat we zo'n structureel gezonde economie hebben dat de conjuncturele neergang zich hier minder doet voelen.

Maar is dit ook zo? Eerder lijkt het er op dat de troebelen ernstiger zullen zijn zonder dat dit blijkt uit de ramingen. Opmerkelijk genoeg voorziet het CPB voor de periode tot 2006 een hoger groeicijfer dan de politieke partijen (Groen Links is een uitzondering). Aan het einde van de politieke conjunctuurcyclus ligt het niet voor de hand dat de politieke partijen te voorzichtige uitgangspunten hebben. Anders kunnen ze immers geen kiezers lokken met douceurs. ²

Een meer concrete aanwijzing vormt de neerwaartse bijstelling van de investeringsgroei. Het Planbureau verwacht nu dat de investeringen komend jaar met een kwart procent zullen krimpen. Omdat de investeringen relatief voorop lopen in de conjunctuurcyclus, is dit geen prettig vooruitzicht. Bovendien is de neerwaartse bijstelling van dit cijfer in vergelijking met de MEV groot: anderhalf procent.

Uit ondernemersland klinkt ijle paniek. Voorzitter De Boer van MKB Nederland zal tijdens het najaarsoverleg van 15 november aanstaande voorstellen in verband met de zorgen rond de concurrentiepositie alle salarissen te bevriezen (hetgeen het tegenvoorstel van de FNV opleverde dat alle ondernemers dan ook tijdens de overgang naar de euro hun prijzen zouden bevriezen).

Blijkbaar geldt ook hier de speltheoretische wijsheid dat men eerst een mening heeft en er dan pas argumenten bij gaat verzinnen. Het voorstel van MKB Nederland kan niet serieus worden genomen. Natuurlijk is de concurrentiepositie in verval. Daar staat tegenover dat de inflatie giert en de prijszetting door ondernemers rond de euro-introductie hen verdacht maakt. Op dit moment geeft in Nederland noch de loonhoogte, noch de rentevoet de ondernemers reden tot klagen. Eerder dan gestoeld op zorgvuldige afweging lijkt de loonwaarschuwing van MKB Nederland gebaseerd op het verwerven van een goede uitgangspositie in de cao-onderhandelingen. Groot gelijk dat de vakbonden hun looneis op vier procent houden.

Het is evenwel inconsequent van de bonden om tegelijkertijd de duidelijke noodzaak tot gedwongen ontslagen bij KPN in twijfel te trekken. Als de vakbonden wapens zoals een consult bij Wijers in de strijd tegen ontslag mogen blijven werpen, zullen nog heel wat laagproductieve werknemers hun baan behouden. Deze oproepen tot loonmatiging respectievelijk baanbehoud zijn evenwel geheel in de geest van het polderieke Akkoord van Wassenaar.

In een groot aantal artikelen in dit periodiek is al gewezen op de zorgwekkende staat van de productiviteit in Nederland¹. Dit argument wordt door de sociale partners echter alleen gebruikt als het ze uitkomt. Zo zal de vakbond ter verdediging van een hoge looneis niet snel komen met de onderbouwing dat dit werkgevers arbeid door kapitaal doet vervangen en dat dat zo goed is voor de economie. De leden zouden dat niet leuk vinden, aangezien hun eigen banen op de tocht zouden staan. Omgekeerd hebben de werkgevers alleen belang bij het lage-productiviteitsargument om de lonen laag te houden.

Het Akkoord van Wassenaar is een wassen neus wegens een te grote vatbaarheid voor kolderieke argumentatie. De productiviteit is het slachtoffer. Nu net als tijdens de jaren rond de totstandkoming van het Akkoord de inflatie de reële lonen flink uitholt, is het opportuun ons af te vragen wat we willen. Een matigingsbeleid, dat gezien het immer afnemende arbeidsaanbod steeds moeilijker te implementeren valt, of het duurder maken van arbeid gekoppeld aan specifiek reïntegratiebeleid en soepeler ontslagwetgeving? Uiteraard heeft een hogere productiviteit een prijs in de vorm van meer werklozen. Zij zijn meestal de minst productieve werknemers en dus moeilijker bemiddelbaar. Via de koppeling doen hogere lonen bovendien de kosten van werkloosheid voor de collectieve sector stijgen. Ook hindert een hogere jaarlijkse groei van de lonen de integratie van de vele wao'ers. Bovendien is het vervangen van arbeid door kapitaal in de praktijk helemaal niet zo makkelijk.

Tegenover de extra werklozen staat door hogere en meer gedifferentieerde lonen echter een vrolijker perspectief voor wie een baan zoekt. Ook resulteert een sterkere prikkel tot een gezonde bedrijfshuishouding. Werkgevers beloven een aantrekkelijke loongroei en in ruil

daarvoor dienen werknemers flexibel te zijn als ontslagen nodig zijn. Tijd voor een nieuw akkoord, dat geen selectieve argumenten verstaat

---

1 Zie bijvoorbeeld NRC Handelsblad van 1 en 2 november 2001.

2 Het CPB raamt voor het komend jaar een daling van de arbeidsproductiviteit met driekwart procent en voor 2003 een stijging met een procent. Zie <http://www.cpb.nl>.